

Lausunto

Asianro 2014-00400

28.5.2014

Asia Hallituksen esitys eduskunnalle oikeudenkäymiskaaren 17 luvun ja siihen liittyvän todistelua yleisissä tuomioistuimissa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi, HE 46/2014 vp

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Kirkkohallitus kiittää valiokuntaa mahdollisuudesta lausua asiakohdassa mainitusta hallituksen esityksestä, koska katsoo esityksen osin koskevan myös Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa.

Ehdotettu oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 16 §

Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin papin tai hänen rinnastuvan henkilön vaitiolovelvollisuudesta. Pykälän 1 momentin mukaan uskonnonvapauslaissa tarkoitetun uskonnollisen yhdyskunnan pappi tai muu vastaavassa asemassa oleva henkilö ei saa todistaa siitä, mitä hän on ripissä tai yksityisessä sielunhoidossa saanut tietää, ellei se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, suostu todistamiseen. Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan vaitiolovelvollisuudesta Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa ja ortodoksisessa kirkossa säädettäisiin kutienkin erikseen. Kirkkohallitus pitää perusteltuna, että evankelis-luterilaisen kirkon papin ja hänen rinnastuvan lehtorin vaitiolovelvollisuuteen sovelletaan kirkkolain (1054/1993) säännöksiä.

Rippislaisuutta koskevan kirkkolain 5 luvun 2 §:n mukaan yksityisessä ripissä tai muuten sielunhoidossa papille uskottua asiaa ei saa ilmaista eikä myöskään sitä henkilöä, joka papille on uskoutunut. Kun pappia kuulustellaan todistajana, hän ei saa ilmaista sitä, mitä yksityisessä ripissä tai sielunhoidossa on hänelle uskottu. Jos joku yksityisessä ripissä tai sielunhoidossa ilmaiseen yleisen lain mukaan ilmiannettavan rikoksen olevan hankkeissa, papin on kehotettava häntä ilmoittamaan asiasta viranomaiselle tai sille, jota vaara uhkaa. Jollei hän suostu siihen, papin on kerrottavahyvissä ajoin ja varovasti asiasta viranomaiselle kuitenkin niin, ettei asianomainen suoraan tai välillisesti tule siitä

ilmi. Kirkkolain 6 luvun 29 §:n mukaan se, mitä papin velvollisuudesta olla ilmaisematta rippisalaisuutta on 5 luvun 2 §:ssä säädetty, koskee myös lehtoria.

Papin ja virassa olevan lehtorin vaitiolovelvollisuus ripissä tai sielunhoidossa tietoon tulleesta asiasta on luonteeltaan ehdoton. Siten uskoutuneen henkilön suostumus ei poista tätä vaitiolo- velvollisuutta.

Rippi pohjautuu Jeesuksen kirkolleen antamaan tehtävään ja valtuutukseen: "Jolle te annatte synnit anteeksi, hänelle ne ovat anteeksi annetut. Jolta te kiellätte anteeksianton, hän ei saa syntejään anteeksi" (Joh. 20:23; vrt. Matt. 18:18). Ripissä ihminen tunnustaa syntinsä Jumalalle ja vastaanottaa syntien anteeksiantamuksen Jumalalta. Papin tehtävänä on kuunnella synnintunnustus ja julistaa synninpäästön eli absoluution sanat Kristuksen edustajana. Kyse ei ole kaiken hyväksymisestä "sielunhoidollisuuden" nimissä, vaikka aidosti katuva ja muutokseen sitoutuva voikin saada syntinsä anteeksi. Mikäli edellytykset absoluutiolle eivät täyty, pappi ei ole velvollinen julistamaan synninpäästöä.

Kirkkolain 5 luvun 2 §:ssä säädetyn rippisalaisuuden tarkoituksena on eettisesti tarkasteltuna ennen kaikkea turvata avun saamisen turvaaminen henkilölle, joka katsoo tarvitsevansa elämäntilanteessaan tämän kaltaista sielunhoidollista ja hengellistä tukea. Luottamuksellisuuden ehdottomuus suojelee heikompaa osapuolta ripittäytyjän näkökulmasta ja antaa papille/lehtorille paremman välineen auttaa apua tarvitsevaa. Rippisalaisuuden luottamuksellisuus tarkoittaa, että ripissä tai sielunhoidollisessa keskustelussa paljastunutta asiaa ei saa kertoa eteenpäin siten, että asianomainen tulee ilmi edes ripittäytyjän luvalla. Periaate varjelee johdonmukaisesti rippisalaisuuden väärinkäytöltä ja ripittäytyjän hädänalaisen tilan hyväksi käyttämiseltä.

Teologisesti rippisalaisuudessa on kysymys ihmisen sisimmän Jumala-suhteen ja persoonan koskemattomuuden kunnioittamisesta sekä tilan luomisesta tätä kautta mieltä painavien asioiden vapaaseen selvittämiseen papin kanssa Jumalan kasvojen edessä. Ripissä lausuttu synninpäästö eli absoluutio on kirkon opetuksen ja uskovien näkökulmasta Jumalan itsensä myöntämä syntien anteeksi anto Kristuksen tähden. Absoluutio on siinä mielessä absoluuttinen, että anteeksi annettuja syntejä ei enää muistella. Tämä ei suinkaan poista esimerkiksi rikosoikeudellista vastuuta teoista. Ripin vastaanottajan tuleekin varmistua, että ripittäytyjä on valmis vastuunsa kantamaan eikä esimerkiksi hankkeilla olevasta rikoksesta voi jo etukäteen julistaa synninpäästöä. Ripittäytyminen lienee päinvastoin omiaan saattamaan ripittäytyjän vakavasti tutkistelevaan itseään ja mahdollisesti tarkistamaan toimintatapojaan ja suunnitelmiaan.

Rippiopetuksessaan luterilainen kirkko jatkaa monessa mielessä roomalaiskatolisen kirkon perinnettä, vaikka sillä onkin omat painotuksensa eikä rippi ole sakramentin veroinen pyhä toimitus kasteen ja ehtoollisen tapaan, kuten roomalaiskatolisen ja ortodoksisen opetuksen mukaan. Luterilainen kirkko jatkaa katolisen kirkon perinnettä esimerkiksi opetuksessaan synninpäästöstä armon välittäjänä sekä rippisalaisuuden ehdottomuudesta apua hakevan ripittäytyjän ja hänen Jumala-suhteensa suojelijana. Katolisen kirkon katekismus toteaa rippisalaisuudesta: *"..Jokainen rippiä kuunteleva pappi on ankarimman rangaistuksen uhalla velvoitettu pysymään ehdottomasti vaiti synneistä, joita ripittäytyneet ovat hänelle tunnustaneet. Hän ei saa myöskään käyttää tietoja, joita hän on ripissä saanut hänelle ripittäytyneiden elämästä.*

Tätä rippisalaisuutta, joka ei tunne minkäänlaisia poikkeuksia, kutsutaan "sakramenttaiseksi sinetiksi": sillä se, minkä ripittäytyvä uskoo papille, pysyy sakramentin 'sinetöimänä'."

Ehdotettu oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 44 ja 45 §

Ehdotuksen mukaan Ruotsin, Norjan ja Tanskan tavoin luovuttaisiin todistajan ja asiantuntijan Jumalan kautta antamasta valasta. Jatkossa sekä todistaja että asiantuntija antaisivat vakuutuksen. Esityksen perustelujen mukaan kuultavien yhdenmukaisen kohtelun ja uskonnonvapauden kannalta voidaan pitää perusteltuna, että henkilöä kuullaan neutraalin vakuutuksen nojalla. Uskonnon ja omantunnonvapauteen liittyvä ajatus moniarvoisesta ja suvaitsevasta yhteiskunnasta.

Kirkkohallitus kiinnittää huomiota siihen, että esityksen perusteluissa ei ole pohdittu todistajan valasta luopumista positiivisen uskonnonvapauden näkökulmasta. Kuten yleisperusteluissa on todettu, jo tällä hetkellä henkilö voi uskonnonvapauslain 5 §:n mukaan valita valan ja vakuutuksen antamisen välillä riippumatta siitä, kuuluuko hän uskontokuntaan.

Monikulttuurisuuden ja moniuskontoisuuden lisääntyessä sekä ottaen huomioon esityksen yleisperusteluissa esiin nostetut Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätökset sekä eduskunnan perustuslakivaliokunnan mietinnön (PeVM 10/2002 vp) tehty ratkaisu voidaan kuitenkin pitää ymmärrettävänä.

Kansliapäällikkö

Jukka Keskitalo

Kirkkoneuvos

Pirjo Pihlaja